

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Tredie Brev til en højvelbaaren Herre. 1743

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 238. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801083552/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DET TREDJE BREV

ingen vover saa meget som at mukke imod, urimelig og ringere end samtlige Filosoffers Lærdomme, hvis Skriftstedet compelle intrare – nød dem til at gaa ind – tages bogstaveligt.

Der er nogle der har fundet ét og andet frem i mine Skrifter som kan gøre Præsterne gale i Hovedet; og de mener derfor at jeg ikke er i Kridthuset hos Gejstligheden. Men dér tager de Fejl. For jeg viser Præsterne som Ordets Forkyndere al rimelig Ærbødighed. Hvis de er gode Mennesker synes jeg de har fortjent baade Ærbødighed og Kærlighed. Hvis de ikke er det, saa viser jeg dem alligevel Ærbødighed i det Ydre, fordi de beklæder et saa helligt Embede. Paa den Maade følger jeg en gammel Kones Eksempel. Da Præsten steg ned af Prædikestolen sagde hun til ham: »Tak for de fromme og reelle Leveregler De har givet os. Gud give at Deres Liv maa svare til Deres Lære!« Gott gebe Ihnen die Gnade, dass Sie Selbst darnach leben mögen. Jeg slutter mig heller ikke til dem der evindeligt skraaler mod Præsterne i den store Skuespillerstil og paastaar at deres Indtægter skal sættes ned. De skal efter min Mening have saa meget at de kan leve pænt og ordentligt af det. Man skal nemlig passe paa at de ikke paa Grund af Fattigdom skal blive til Grin som Tiggermunkene eller forfalde til ad anden Vej at skaffe sig Indtægter der er mindre hæderlige og ikke deres hellige Embede værdige. For hvis de bliver fattige og lever af Smuler fra andres Bord, kan de næppe yde hvad der skal ydes i deres Embede. – De Mennesker tager altsaa fejl der mener at jeg er Præstehader. Jeg undgaar bare dem som med Urette kalder sig hellige for at kunne skade ordentlige Mennesker paa deres gode Navn og Rygte. Men tilbage til Sagen.

Der er ogsaa nogle som bebrejder mig at jeg ikke har talt ærbødigt nok om Universiteterne og de lærde Selskaber. Det var især fordi det saa ud som om jeg, der jo selv er Universitetsmand, som en slet Fugl beklikkede min egen Rede. Men det er ikke om Studierne men om

SELVPORTRÆT

Maaden at studere paa jeg strides med de andre Universitetslærere. I min Underjordiske Rejse henviser jeg Disputerøvelser til Cirkus. Jeg er Modstander af visse akademiske Ceremonier som Folk griner ad; jeg gør Nar af de intellektuelle Krumspring og de Studeringer uden Bund i Virkeligheden som er Hovedsagen ved visse Lærestalter. Dog rammer denne Kritik ikke Videnskaben selv, men Videnskabsmændenes Fejl. Den viser snarere at jeg har virkelig Interesse og Respekt for Videnskaben; den antyder at jeg er ængstelig for at den skal blive til Grin og blive foragtet fordi Forskningen er kommet ind i en Blindgyde, og paa Grund af Ceremonierne, som næsten er Klovnforestillinger. Det er en alvorlig Indvending mod nogle af de akademiske Love at de stammer fra Middelalderen. Vi undrer os jo over denne Tidsalders Uvidenhed og kan ikke lade være med at le naar vi læser om dens Skikke, Ceremonier og Videnskabelighed. Alt syder og bobler; Katedre og Auditorier runger af dundrende Støj – og naar saa det hele er overstaaet er der ikke kommet noget som helst ud af det. Derfor har jeg tit ønsket mig en Forandring som var vor Tid værdig. Jeg kunde ønske mig at Larmen blev forvandlet til Stilhed og Snakkeradset til Tænksomhed. Jeg kunde ønske mig at man i Stedet for forelæsende Magistre og Doktorer havde lige saa mange Svarere, det vil sige Folk der ikke valgte og forsvarede Teser efter eget Skøn, men besvarede Spørgsmaal fra Studenternes Side. Saadan en Ordning vilde medføre to Goder: Tilhørerne vilde faa at vide hvad de ønskede at vide, og ingen vilde paatage sig Undervisningsarbejdet før han var helt udlært til det, og før han var naaet til Modenhed i den Videnskab han paatog sig at docere.

Man kunde have ønsket at der paa Renæssancetiden havde været to Luthere, dels den teologiske Luther, dels en statsforfatningsmæssig og videnskabelig Luther, der paa det verdslige Omraade kunde have udrettet det samme som Luther gjorde paa det kirkelige ved til Bunds at ud-